ARNHEM STROOMT DOOR

TUSSENEVALUATIE CULTUURBELEID 2012 -2016

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord 2

Aanleiding, werkwijze en leeswijzer 4

1. Onderdelen van de tussenevaluatie 9

2. Uitkomsten 12

3. Hoe verder: nieuwe impulsen 12

4. Tot slot 16

Bijlagen

I Terugblik: overzicht 2012-2016

II Digipanel resultaten

III Stadsgesprekken

IV TINO onderzoek

VOORWOORD

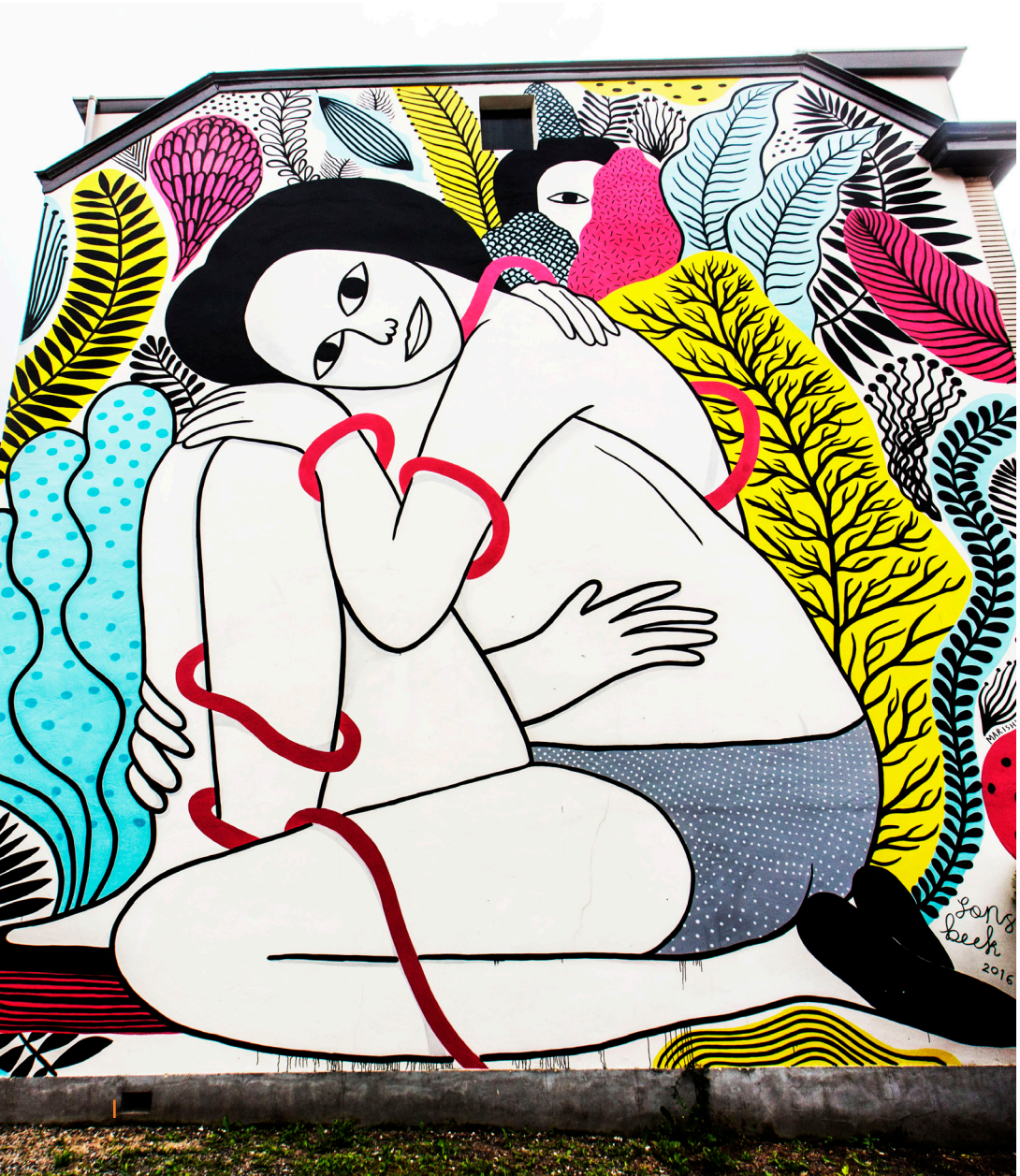

Samen met alle spelers op het Arnhemse culturele veld hebben we Stroom op gang gebracht, het cultuurbeleid van de gemeente Arnhem. We zijn daarin gebonden door hetzelfde belang: een bloeiend cultureel klimaat in de stad. Steeds opnieuw blijkt uit onderzoek dat cultuur een stad aantrekkelijk maakt. Als woonstad, maar ook als vestigingsstad voor bedrijven. De waarde van cultuur voor een stad mag niemand onderschatten.

Arnhem wil speler zijn in de culturele eredivisie. Daar ligt de lat hoog en dat past Arnhem prima. Maar bij een dergelijke ambitie hoort ook een bepaald gedrag. Investeren in cultuur is onderdeel van dat gedrag. De positie van Arnhem als cultuurstad in Oost-Nederland en in de landelijke basisinfrastructuur is geen vanzelfsprekendheid en vraagt om pro-actief beleid. Het wordt steeds belangrijker voor steden en regio's om zich te onderscheiden en herkenbaar te zijn. Cultuur (en erfgoed) speelt daarbij een grote rol en vormt het kapitaal voor een vitale, krachtige stad en regio. Het is daarom nodig blijvend te investeren in de culturele infrastructuur en in onze culturele instellingen. Alleen dan blijft Arnhem ook voor andere overheden en private partijen aantrekkelijk om in te investeren. Met een complete keten van educatie - productie - presentatie hebben we in Arnhem goud in handen. Laten we goed voor dat goud zorgen. En dat goud laten zien!

Samen met alle spelers op het Arnhemse culturele veld hebben we na vier jaar Stroom geëvalueerd. Waar heeft Stroom ons gebracht? Wat mij betreft is de conclusie van deze tussenevaluatie vooral: 'stroom zo door'. Dat zal ik zelf ook doen. We hebben samen veel mooie dingen bereikt. Ik zal me onophoudelijk inzetten om ervoor te zorgen dat cultureel Arnhem zich in al haar facetten optimaal kan ontwikkelen.

Gerrie Elfrink
Wethouder cultuur

AANLEIDING, WERKWIJZE EN LEESWIJZER

Arnhem positioneert zich nadrukkelijk als vitale economische stad en bestuurlijk en cultureel centrum van Oost-Nederland. Deze ambitie heeft vorm en uitwerking gekregen in de programma's 'Stad op de kaart' en 'Van wijken weten', met opgaven op terreinen als economie, cultuur, onderwijs, participatie, binnenstad en marketing.

'Culturele eredivisie' is de veranderopgave die specifiek gericht is op het versterken en behouden van de toppositie die Arnhem heeft als cultuur- en creatieve stad en zo bij te dragen aan werkgelegenheid, innovatie en een aantrekkelijk vestigings- en woonklimaat. Arnhem behoort landelijk tot de top als culturele en creatieve stad. De stad kent een complete culturele keten (educatie - productie - presentatie) met onder andere drie landelijke topgezelschappen (Het Gelders Orkest, Toneelgroep Oostpool, Introdans), meerdere kunstvakopleidingen (ArtEZ), een productiehuis voor de podiumkunsten (De Nieuwe Oost) en een rijksmuseum (Nederlands Openluchtmuseum). Arnhem is in de basisinfrastructuur van het Rijk een van de G9-steden en met mode heeft Arnhem een positie binnen de topsector Creatieve Industrie.

Deze positie in de 'culturele eredivisie' zet de stad op de kaart maar vraagt ook om blijvende investeringen. Niet voor niets heeft de gemeente Arnhem het cultuurbudget bij bezuinigingsronden redelijk ontzien. Dat wat er nu staat en is bereikt, is daar een gevolg van. Het draagt tevens bij aan de continuïteit van de culturele organisaties in de stad.

De basis van het Arnhemse cultuurbeleid ligt in de cultuurnota Stroom die in januari 2012 door de raad is vastgesteld. Hierin wordt beschreven hoe we de positie van cultuurstad Arnhem verder willen uitbouwen en hoe we doorstroming en vernieuwing binnen de culturele sector op gang willen brengen. De nota kent drie hoofddoelstellingen:

- verbreding van cultuurbereik en -participatie;
- versterking van de culturele keten;
- profilering en vitalisering van het culturele klimaat.

In het licht van bovenstaande ambitie en het gegeven dat Stroom nu een aantal jaren op stoom is, heeft de gemeenteraad in september 2015 gevraagd om een tussenevaluatie.

Daarnaast is het goed om periodiek bestaand beleid tegen het licht te houden van de (snel) veranderende omgeving. We noemen de belangrijkste actuele ontwikkelingen: Kunst en cultuur gaan nieuwe verbindingen aan (over de grenzen van disciplines heen en buiten de culturele sector), het belang van steden als concentratiepunten van vraag en aanbod neemt toe, het gemiddelde inkomen van kunstenaars neemt verder af, het bezoek aan podiumkunsten op de traditionele podia neemt af, de groei van festivals gaat door en de canonieke cultuur (symfonieorkesten en traditionele toneel- en dansgezelschappen) staat onder druk.[1] Deze ontwikkelingen zijn van invloed op het reilen en zeilen binnen de sector en het stadsbestuur wil zich hiertoe verhouden en op anticiperen.

Genoeg redenen kortom voor een terug- en vooruitblik. De tussenevaluatie die nu voorligt, is samen met de stad tot stand gekomen en is behalve een tussenstand óók een werkdocument en inspiratiebron voor de komende periode, met nieuwe impulsen ingegeven door voortgaande ontwikkelingen, actuele ideeën en initiatieven en soms door een veranderde context.

Een korte doorkijk naar de inhoud:
- De doelstellingen van Stroom zijn nog onverminderd actueel en relevant.
- Het bijbehorende subsidiegebouw heeft geen ingrijpende wijzigingen nodig.
- Een eventuele wijziging van de subsidieregeling PAC volgt na evaluatie in 2017.
- Er zijn twee aanknopingspunten voor extra impulsen:
  - Makersklimaat: ontwikkeling van talent door versterking van onderlinge kennisdeling en netwerkvorming.
  - Nieuwe verbindingen: het stimuleren van cross-overs tussen verschillende domeinen en daarop anticiperen in beleid en subsidiesystematiek.

[1] Uit: Cultuurverkenning, Raad voor Cultuur, 2014

Werkwijze

In de eerste helft van 2016 hebben we de cultuurnota geëvalueerd in een uitgebreid proces, dat uit een viertal onderdelen bestond. Vooraf stond vast dat we, net als bij de totstandkoming van Stroom, in gesprek zouden gaan met de stad: zowel met gesubsidieerde als niet-gesubsidieerde instellingen en makers, binnen en buiten de culturele sector. We hielden daarom twee bijeenkomsten, waarin we allereerst met het veld terugkeken naar de uitwerking van het cultuurbeleid en mogelijke aanpassingen bespraken. In het tweede gesprek verkenden we hoe de culturele sector en andere domeinen zoals zorg, onderwijs en bedrijfsleven elkaar kunnen ontmoeten en versterken.
Om ook een beeld te krijgen van de mening van de gebruikers, de inwoners van Arnhem, over het culturele aanbod en de voorzieningen hebben we een Digipanel-enquête gehouden onder ruim 4000 Arnhemmers.
Een derde belangrijk onderdeel van de tussenevaluatie vormt het TINO-onderzoek: een onderzoek naar nieuwe perspectieven op de verbinding van de culturele sector met andere domeinen in Arnhem. Tot slot hebben we een overzicht gemaakt van de inspanningen en bereikte resultaten binnen het cultuurbeleid van 2012 tot medio 2016.

Leeswijzer

In het volgende hoofdstukken gaan we in op de vier onderdelen van de tussenevaluatie (hoofdstuk 1) en de voornaamste uitkomsten (hoofdstuk 2). In het afsluitende hoofdstuk doen we concrete voorstellen in de vorm van een aantal nieuwe impulsen voor het beleid.

1. ONDERDELEN

I - Terugblik: overzicht 2012-2016

Er is veel in gang gezet en gebeurd sinds begin 2012. Drie cultuurwerkmaatschappijen zijn verzelfstandigd: Kunstbedrijf Arnhem (2012), Museum Arnhem (2014) en Musis Stadstheater Arnhem (2016). Rozet is in 2013 geopend, aan het nieuwe Musis wordt gebouwd, evenals aan Theater aan de Rijn. De verbouwing van Museum Arnhem is in voorbereiding, net als de nieuwbouw voor Focus Filmtheater.

Met ArtEZ is een partnership opgezet om de samenwerking te bevorderen en in 2015 is een convenant cultuureducatie tot 2023 afgesloten tussen gemeente, primair onderwijs, Kunstbedrijf en de culturele aanbieders. Er vonden twee grote kunstmanifestaties plaats (Modebiënnale in 2013, Sonsbeek in 2016) en met ArtEZ en Museum Arnhem is een nieuwe visie op deze manifestaties ontwikkeld.

In 2015 is een begin gemaakt met het verkennen van samenwerkingsmogelijkheden tussen de podia en de professionele aanbieders van podiumkunsten in Arnhem (ambitiedocument Lauwersgracht Alliantie). Hier is ook de provincie Gelderland nauw bij betrokken. Musis en Stadstheater Arnhem (MSA) onderzoekt op dit moment met Oostpool, Introdans en Het Gelders Orkest hoe organisatorisch en programmatisch meer samengewerkt kan worden en of wellicht ook fysiek de krachten te bundelen zijn. MSA werk daarnaast met Luxor, Posttheater, Theater aan de Rijn en Theater Het Hof aan een stadsbrede programmering.

Er hebben inmiddels drie aanvraagronden plaatsgehad van de tweejarige subsidieregeling Programmatische Activiteiten Cultuur (PAC), waarbij in totaal 18 nieuwkomers zijn gehonoreerd. En met behulp van het budget van de Stroomversneller Cultuur hebben tal van kleinschalige initiatieven een duwtje in de rug gekregen.

Met deze en tal van andere inspanningen hebben we bijgedragen aan de drie doelstellingen van Stroom: verbreding van het publieksbereik en -participatie, versterking van de culturele keten, en profilering en vitalisering van het culturele klimaat. Bijna alle beleidslijnen die in Stroom zijn uitgezet, zijn in uitvoering of al uitgevoerd. Een klein aantal is nog niet in gang gezet door veranderende omstandigheden. Zie voor een volledig overzicht en nadere toelichting **bijlage 1**.

II Digipanel

Tweeduizend Arnhemmers, aangesloten bij het Digipanel van de gemeente, beantwoordden begin 2016 vijftien vragen over het culturele aanbod in en rond Arnhem.[2] Ruim twee derde van de Arnhemmers geeft aan (zeer) tevreden te zijn over het culturele aanbod. Bijna twee derde (64%) mist geen culturele activiteiten of instellingen in Arnhem. Een minderheid (13%) geeft wel aan iets te missen op gebied van cultuur in Arnhem. Het vaakst wordt "verschillende soorten muziek (concerten), zoals jazz, pop, wereldmuziek" genoemd.

Het panel is ook gevraagd naar de sterke punten van de culturele infrastructuur en het aanbod. Hierbij werden het vaakst genoemd: Aanbod van horeca of restaurants in de buurt (32%), de programmering (28%) en de bereikbaarheid met openbaar vervoer (27%). Als verbeterpunten werden vaak genoemd: de vindbaarheid van het aanbod ("Wat is er te doen vanavond?", 28%) en de toegangsprijs/ kortingsmogelijkheden (25%).

Op de vraag hoe een (extra) investering voor cultuur het best verdeeld kan worden, werden uit de vooraf gegeven keuzes het vaakst genoemd: 'Cultuur betaalbaar te maken voor iedereen' en 'cultuur aantrekkelijker te maken voor de jeugd'. De panelleden mochten vervolgens ook zelf een bestemming aangeven. De onderstaande woordwolk geeft aan wat zoal werd genoemd:

Zie voor een samenvatting van de uitkomsten van het Digipanel **bijlage 2.**

III Stadsgesprekken

In de eerste helft van 2016, op 18 april en 14 juni, zijn twee stadsgesprekken gevoerd. Bij het programmeren van de gesprekken is geprobeerd zoveel mogelijk recht te doen aan onderwerpen die tot dan toe onder onze aandacht waren gebracht. Zo werd in 2014 een 'Pamflet van Aanbevelingen voor Cultureel Arnhem' uitgebracht, waarin ruimte werd gevraagd voor de diversiteit aan kunst en cultuur in Arnhem en aandacht voor honorering en professionalisering van kunstenaars en continuïteit van beleid. Ook van de reacties op de subsidieregeling PAC, ingebracht bij de behandeling van het agenderingsverzoek voor deze tussenevaluatie op 14 september 2015, hebben wij kennisgenomen en de noties die daarin naar voren werden gebracht meegenomen in de stadsgesprekken. De onderwerpen die in de gesprekken aan de orde kwamen zijn: subsidiehuis / financiering, talent in de stad, cultureel ondernemerschap, samenwerking, profilering, cultuur in de wijken en de verbinding tussen cultuur en andere domeinen.

In het volgende hoofdstuk geven wij een samenvatting van de voornaamste uitkomsten uit de twee stadsgesprekken. Zie voor een volledig overzicht van de twee programma's, deelnemers en de gespreksverslagen **bijlage 3**.

IV TINO onderzoek

Uit het meerjarenbeleid van het huidige college, zoals verwoord in de Perspectiefnota 2017-2020, spreekt de ambitie om cultuur en cultuurbeleid meer in relatie te zien tot andere beleidsterreinen en opgaven in de stad. Kunst en cultuur vormen en genereren artistiek, sociaal en economisch kapitaal in een stad. Zij kunnen bijdragen aan onderwijs, erfgoed, economie, sport, democratie, gezondheid en zorg. Cultuur is niet alleen een aantrekkingsfactor voor bezoek en vestiging maar is ook onderdeel van de moderne maakeconomie en van de sociaal-maatschappelijke structuur en ontwikkeling in de stad.

Dit sluit ook aan bij de veranderingen die zich in de afgelopen jaren in en rond de cultuursector voltrekken. Van makers en instellingen wordt gevraagd zich nadrukkelijker tot hun omgeving en een breed publiek te verhouden en de omgeving vraagt steeds meer om een verbinding van kunst en cultuur met andere domeinen. Hier liggen kansen, zowel voor het maatschappelijk draagvlak als de financiering van kunst en cultuur. In het 'Pamflet van Aanbevelingen voor Cultureel Arnhem' wordt daarom ook gepleit voor een bredere inzet van kunst en kunstenaars bij de ontwikkeling van de stad.

[2] Ruim 2000 Arnhemmers is een respons van 48%.

Vanuit de wens om het cultuurbeleid minder geïsoleerd te beschouwen, ontstond de gedachte om in deze tussenevaluatie niet alleen terug te blikken maar ook vooruit te kijken naar de mogelijke verbinding en verbreding van cultuur met andere domeinen. Om hier meer zicht op te krijgen is aan onderzoeksbureau Humint Solutions gevraagd in kaart te brengen waar de kansen liggen in de verbinding tussen de culturele sector en de thema's van de stadsprogramma's 'Stad op de kaart' en 'Van wijken weten', inclusief de veranderopgaven op het gebied van economie, onderwijs en participatie (onder andere werkgelegenheid, duurzaamheid, de binnenstad en marketing van de stad).

Humint maakt gebruik van de TINO-methode: een onderzoeksmethode voor het boven tafel halen van waardevolle maar (nog) niet-herkende kennis. Door middel van interviews met TIKO's (personen die kennis bezitten over de culturele sector maar geen belangen in of bij deze sector hebben) wordt de niet-herkende kennis zichtbaar. Zo zijn bijvoorbeeld de directeur van een advocatenkantoor, een medewerker van afvalverwerker Suez en de burgemeester van Leusden geïnterviewd. Deze gesprekken leverden een aantal 'perspectieven' op, die de basis vormden van een aantal aanbevelingen aan de gemeente. De twee belangrijkste zijn:

1) Het cultureel product wordt meestal in drie hoofdcategorieën ingedeeld: autonome kunst (artistieke kwaliteit), cultureel erfgoed (conservatie van kunst en cultuur) en cultuureducatie (overdracht van kennis en vaardigheden van kunst en cultuur). Het TINO-onderzoek wijst nog een vierde categorie aan: **collectieve kunst en cultuur**. Dit is de inzet van kunst en cultuur voor een collectieve behoefte of vraagstuk in de maatschappij. Voorbeelden zijn toegepaste kunst, community arts en vormen van amateurkunst. Aan de eerste drie categorieën wordt al veel aandacht besteed door de gemeente. De collectieve kunst en cultuur wordt nog onvoldoende (h) erkend.

• Aanbeveling: Omarm als gemeente ook de collectieve kunst en cultuur. Activiteiten die ingezet worden voor meer dan alleen een artistiek doel en in staat zijn om (grotendeels) alle benodigde inkomsten zelf te verwerven zouden niet buiten de culturele sector geplaatst moeten worden.

2) Een belangrijke conclusie uit het TINO-onderzoek is dat het subsidieinstrumentarium van de gemeente Arnhem niet goed aansluit op de toename van het aantal cross-over projecten (bijvoorbeeld tussen culturele sector en zorg, onderwijs of ruimte) in de samenleving. Hoewel deze

projecten qua inhoud wel aansluiten bij de beleidsdoelen van de gemeente Arnhem, komen zij maar moeilijk door de aanvraagprocedures voor subsidie en vallen tussen wal en schip. Dit kan het (onterechte) signaal afgeven dat de gemeente ondernemendheid en maatschappelijke relevantie niet ondersteunen.

• Aanbeveling: Overweeg het combineren van fondsen, bijvoorbeeld tussen cultuur, sport en evenementen. Koppel de beoordeling aan de doelen van de gemeente (Perspectiefnota). Zo komt de focus te liggen op het beoogde doel en wordt meer ruimte gegeven aan de (hybride) vorm van een cultureel product.

Naast deze twee hoofdconclusies en –aanbevelingen zijn er ook aanbevelingen gedaan op de thema's binnen de gemeentelijke stadsprogramma's. Zie voor het volledige onderzoeksverslag **bijlage 4**.

Op de volgende pagina's hebben we de belangrijkste uitkomsten van het evaluatietraject samengevat.

2. UITKOMSTEN

Het beeld dat oprijst uit met name de twee stadsgesprekken en indirect ook uit de resultaten van het Digipanel en het TINO-onderzoek, is dat de doelstellingen van Stroom en de manier waarop deze worden uitgewerkt nog steeds breed gedragen en onderschreven worden door het culturele veld. Er is op dit moment dan ook geen noodzaak het cultuurbeleid te herijken of zelfs een nieuw beleidskader te ontwerpen.

Hieronder beschrijven we de belangrijkste uitkomsten uit de stadsgesprekken en het TINO-onderzoek. Deze zijn ingedeeld naar de zes thema's die centraal stonden in het eerste stadsgesprek.

Subsidiegebouw / financiering

- Er zijn weinig tot geen knelpunten in de culturele infrastructuur; alle belangrijke functies worden professioneel uitgevoerd en er vindt door middel van de subsidieregeling PAC, het Fonds Cultuur en het budget Stroomversneller Cultuur doorstroming plaats.
- Er zijn evenmin knelpunten in de financiering. Wel wordt er gewezen op onevenwichtigheid in het deel van het cultuurbudget dat gaat naar de grotere instellingen (basis- en meerjarenvoorzieningen) ten opzichte van de overige instellingen en initiatieven. Deze onevenwichtigheid is bij de totstandkoming van Stroom ook geconstateerd maar heeft tot op heden niet tot concrete maatregelen geleid. Dit komt door verzelfstandigingstrajecten en huisvestingsopgaven die veel tijd en inzet vroegen, en door bezuinigingen die een aantal van deze grotere instellingen is opgelegd.
- Er wordt blijvende aandacht gevraagd voor flexibel in te zetten middelen; een van de kernpunten van Stroom. Men hecht aan het behoud van flexibele budgetten. Hier doet zich wel een spanningsveld voor met de behoefte aan continuïteit en zekerheid bij een aantal PAC-aanvragers, in het bijzonder instellingen die ook door landelijke fondsen en de provincie worden ondersteund. Zij willen graag voor een langere periode (dan twee jaar) gesubsidieerd worden of de status van meerjarenvoorziening krijgen. Als hieraan tegemoet wordt gekomen, zal een deel van het flexibel budget weer worden 'vastgezet' en zal de toegankelijkheid van de regeling als PAC op den duur afnemen. Desalniettemin moet ook het belang van deze professionele instellingen -die langjarige verplichtingen en investeringen aangaan- in de inrichting van het Arnhemse subsidiegebouw geborgd zijn.

- Van makers en instellingen wordt gevraagd zich nadrukkelijker tot hun omgeving en een breed publiek te verhouden en de omgeving vraagt steeds nadrukkelijker om een verbinding van kunst en cultuur met andere domeinen. Dit wringt met de manier waarop de gemeente haar financiering en instrumentarium heeft ingericht: aparte regelingen en fondsen voor sport, welzijn, cultuur, etc.

Het makersklimaat (talent in de stad)

- De grotere, professionele instellingen spelen nog onvoldoende een ondersteunende rol in het makersklimaat. Men vindt elkaar nog moeilijk of slechts incidenteel en veelal projectmatig.
- Fysieke ruimte blijft een aandachtspunt. Men mist een of meer broedplaats(en) waar geprogrammeerd en gepresenteerd kan worden en waar instellingen en makers betaalbaar kunnen repeteren/ produceren. Broedplaatsen worden als zeer belangrijk ervaren, ook vanuit de netwerkgedachte (onderling maar ook met het bedrijfsleven).
- Verschillende groepen hebben uiteenlopende behoeften:
  - Beginnende (bottom up) initiatieven hebben vooral fysieke ruimte en netwerk nodig en in het bijzonder de mogelijkheid kennis, expertise en (fysieke) materialen en ruimte te delen.
  - Zich ontwikkelende instellingen (al wat langer actief en bijvoorbeeld gesubsidieerd door fondsen) hebben vooral behoefte aan continuïteit en aan ondersteuning in hun professionalisering.

Samenwerking

- De urgentie om structureel samen te werken wordt bij een groot deel van het veld op dit moment niet duidelijk gevoeld. Wel wordt (h)erkend dat de omgeving vraagt om betere publieksstrategieën, dat algemeen middelen afnemen, dat programmering beter op elkaar kan worden afgestemd en dat daarvoor krachtenbundeling goed zou zijn.
- Er is bij kleinere culturele instellingen wel veel behoefte aan het onderling delen van kennis, middelen, expertise en faciliteiten.
- Instellingen en makers zijn niet altijd even goed op de hoogte van wat anderen doen of in huis hebben. Er is behoefte aan meer instrumenten om een en ander te delen. Cultuur Netwerk Arnhem vervult deze rol beperkt en alleen voor haar leden.

Cultureel ondernemerschap

- Advies uit het veld aan de gemeente om te verhelderen wat ze met dit criterium wil bereiken (NB: het is een middel, geen doel!)
- Opdrachtgeverschap: de gemeente is een serieuze opdrachtgever, maar de culturele/creatieve sector wordt niet altijd ingeschakeld.
- Daarnaast is er behoefte aan bemiddeling tussen de culturele/kunstsector en andere domeinen.

Cultuur in de wijk

- Zorg dat culturele initiatieven in de wijk niet wordt gedwarsboomd door subsidievoorwaarden en –criteria.
- Laat instellingen de ruimte om hier wel of niet voor te kiezen; niet alles leent zich voor een wijkgerichte aanpak

Profilering

- De basis van profilering van Arnhem als cultuurstad is de stad zelf: het culturele klimaat is zeer divers.
- Kunst in de openbare ruimte draagt bij aan zichtbaarheid van kunst, daar zou Arnhem meer op in moeten zetten.
- Betere zichtbaarheid van ArtEZ-talent in de stad is wenselijk.
- Zorg dat het totale culturele aanbod veel beter (digitaal) ontsloten en zichtbaar wordt, op een creatieve manier die past bij de stad. Dit komt ook als verbeterpunt naar voren uit het Digipanel.

3. HOE VERDER: NIEUWE IMPULSEN

Als we de uitkomsten op een rij zetten kunnen we concluderen dat de doelstellingen van Stroom onverminderd actueel en relevant zijn en dat het bijbehorende subsidiegebouw geen ingrijpende wijziging nodig heeft. Wel moet het belang dat uiteenlopende culturele instellingen hebben bij continuïteit goed worden afgewogen tegen de huidige inrichting van het subsidiegebouw. Dit zal worden meegenomen in de evaluatie van de subsidieregeling PAC in 2017 (ruim voor de volgende aanvraagronde), als deze regeling voor het eerst in zijn geheel wordt geëvalueerd.

Wij zien in de uitkomsten een tweetal duidelijke aanknopingspunten om de komende tijd een extra impuls op te geven. Dit zijn: **makersklimaat** en **nieuwe verbindingen**. Deze impulsen zijn nodig om de doelstellingen van Stroom te verwezenlijken, aan te sluiten bij externe ontwikkelingen en bij te dragen aan de ambities van de Perspectiefnota 2017-2020.
Zo heeft de impuls 'makersklimaat' een relatie met het actieprogramma Arnhem Studiestad en met de Economische Agenda: het stimuleren van ondernemerschap is een van de speerpunten van het economisch beleid. De impuls 'nieuwe verbindingen' is bedoeld om cultuur in een breder perspectief van de stadsthema's te plaatsen en meer te integreren in andere beleidsterreinen.

1. Makersklimaat: talent in de stad

Arnhem is een stad waar talent zich kan ontwikkelen, kan doorgroeien en professionaliseren. Arnhem kent een subsidiegebouw dat zowel laagdrempelig is als groei stimuleert, en we zorgen voor voldoende voorzieningen (podia en presentatie-mogelijkheden) en randvoorwaarden als ateliers, repetitieruimte en regelgeving. Daar hoort bij dat we ondernemerschap zoveel mogelijk stimuleren. De Perspectiefnota 2017-2020 bevestigt het belang van een dynamisch makersklimaat: "Belangrijk is dat kunst en cultuur niet alleen ingevlogen worden, maar ook ter plaatse worden geproduceerd. Een stad van makers kenmerkt zich door een innovatief klimaat. Clusters en netwerken zijn daarbij belangrijke randvoorwaarden."

Op een aantal punten willen we de komende tijd extra inzet geven:

- De grotere, professionele instellingen hebben in Stroom de rol gekregen om nieuw en zich ontwikkelend talent te ondersteunen. Zij moeten deze rol beter gaan invullen. We doen dat door in elk geval steviger in de opdracht aan de basis- en meerjarenvoorzieningen neer te leggen dat zij hun faciliteiten breed beschikbaar moeten stellen (wat onder andere raakt aan de tarieven die zij hanteren) en hun kennis, expertise en ervaring breder gaan delen met andere partijen in de stad. Dit zou wat de basisvoorzieningen betreft kunnen resulteren in een vorm van ketenintendantschap, zoals ook in Nijmegen sinds een aantal jaren het geval is.[4] Zij zijn dan verantwoordelijk voor het 'werken' (doorstroming, samenwerking) van de betreffende keten.
- We verkennen de mogelijkheid tot het opzetten en laten uitvoeren van een (digitaal) platform, bedoeld voor de culturele sector. Hierin worden vraag en aanbod bij elkaar gebracht - zowel onderling als met relevante partijen buiten het culturele veld – en onderlinge kennisdeling gestimuleerd en gefaciliteerd.[5] Beginnende (bottom up) initiatieven hebben vooral behoefte aan een netwerk en het delen van kennis, expertise, materialen en ruimte. Instellingen die al wat verder zijn in hun ontwikkeling hebben vooral ondersteuning in hun professionalisering nodig. Aan die behoeften kan een platform annex loket tegemoet komen. Meerdere onderdelen zijn denkbaar: een servicepunt, kennisbank, praktische informatie, agenda, vraag en aanbod. Denkbaar is ook dat via het platform coaching en advies wordt verzorgd. Het ligt voor de hand dat een verbinding wordt gelegd met de Stroomversneller Cultuur, die momenteel al een soortgelijke functie vervult voor beginnende initiatieven. Mogelijk kan ook het al bestaande initiatief 'Schakel' hierbij aansluiting vinden. [6] Het platform kan tevens een opdracht tot bemiddeling worden meegegeven tussen de kunst- en cultuursector en overheden, bedrijfsleven en domeinen als de zorg. Zodoende dragen we bij aan het cultureel ondernemerschap in de stad.
- We stellen voor dit platform te financieren door een bescheiden jaarlijkse afroming van de subsidies aan de basis- en meerjarenvoorzieningen (ter indicatie: een afroming van 0,5% staat gelijk aan ca. € 75.000 per jaar). Ook willen we de mogelijkheid onderzoeken om andere overheden te laten participeren (startbudget) op voorwaarde dat we het overdrachtelijk maken voor andere steden om over te nemen.

2. Nieuwe verbindingen

Kunstenaars en culturele instellingen gaan steeds meer en vaker nieuwe verbindingen aan: over de grenzen van disciplines heen, met andere sectoren of dwars door de traditionele productie- en afnameketen. Een positieve ontwikkeling die bijdraagt aan het maatschappelijk draagvlak voor kunst en cultuur en ook vanuit het oogpunt van cultureel ondernemerschap belangrijk is. Deze ontwikkeling leidt tot een toenemende aantal cross-over projecten en vraagt om flexibiliteit in regelgeving (subsidiekaders, prestatie-eisen, indicatoren).
Een belangrijk signaal uit het TINO-onderzoek is dat deze projecten enerzijds qua inhoud goed aansluiten bij de beleidsdoelen van de gemeente Arnhem maar anderzijds moeilijk door de aanvraagprocedures voor subsidie heenkomen. Om de bovengenoemde ontwikkeling meer te stimuleren gaan we aan de slag met de volgende acties:

- We gaan de bijdrage die gesubsidieerde instellingen leveren aan Arnhemse stadsbrede thema's (duurzaamheid, groen, creativiteit, innovatie, participatie en werkgelegenheid) in kaart brengen. We vragen aan subsidie-aanvragers te omschrijven hoe zij aan een of meerdere thema's bijdragen en hun meerwaarde voor de stad zien. Dit verschaft inzicht in waar de diverse subsidies landen, of zich concentraties voordoen, of dat er juist een lacune bestaat. Zodoende ontstaat een brede sturingsmogelijkheid in de ondersteuning door de gemeente, waarbij ook tijdig ingespeeld kan worden op maatschappelijke ontwikkelingen.

[3] Er heeft in 2015 een tussentijdse evaluatie en beperkte aanpassing van de regeling PAC plaatsgevonden. Ook is in 2015 het Fonds Cultuur herzien, waardoor deze beter aansluit op de regeling PAC en betere doorstroming mogelijk is.

[4] Nijmegen heeft de culturele basisinfrastructuur gepositioneerd in ketens en functies. Men onderscheidt vijf culturele ketens: Muziek, Beeldende Kunst, Literatuur, Theater & Dans en Film & Media. Van de grote instellingen in de stad wordt verwacht dat ze oog hebben voor alle functies in de keten en met andere partijen in de stad samenwerken. Dat betekent dat zij een nieuwe verantwoordelijkheid krijgen die past bij een brede taakopvatting. Dit noemen ze het ketenintendantschap.

[5] Zie ook de situatie in Enschede, waar in 2010 aan een stichting de opdracht is gegeven een digitaal platform te ontwikkelen voor zowel publiek als instellingen en makers. Dit omvat zowel een kennisbank als informatie over alle culturele organisaties en een fysieke cultuurcoach die adviseert en ondersteunt (zie http://www.cultuurinenschede.nl/).

[6] Schakel is een initiatief dat in het leven is geroepen om de jonge initiatieven binnen Arnhem op weg te helpen. Het biedt een platform voor organisaties om onderling en naar buiten te communiceren over hun programma en activiteiten. Bovendien vinden zij er ondersteuning voor hun activiteiten en hun backoffice.

- In het verlengde hiervan gaan we gemeentebreed verkennen hoe er in beleid en subsidie-instrumentarium rekening gehouden kan worden met de toenemende cross-overs tussen verschillende domeinen (bijvoorbeeld initiatieven op het snijvlak tussen welzijn en cultuur). Dit kan leiden tot een gedeeltelijk nieuwe indeling van de gemeentelijke subsidie-instrumenten. Te denken valt op korte termijn aan een clustering (één loket, één budget) van de evenementen en festivals binnen de beleidsvelden cultuur, economie, wellicht sport en erfgoed, gecombineerd met citymarketing. We geven hiermee tevens uitvoering aan een van de verbeterpunten uit de Evenementenvisie die voorjaar 2015 is vastgesteld: het één loket-principe.

Met bovenstaande impulsen draagt het Arnhemse cultuurbeleid de komende tijd verder bij aan een levendig cultureel klimaat, met een aantrekkelijk en onderscheidend cultureel aanbod, en aan onze solide culturele infrastructuur en keten (educatie-productie-presentatie). Dit komt ook de economische, ruimtelijke en culturele ontwikkeling van de stedelijke regio Arnhem-Nijmegen ten goede.
Daarnaast blijven we samen met partners zoals de provincie Gelderland investeren in de positie van Arnhem als cultuurstad in Oost-Nederland en in de landelijke basisinfrastructuur (G9-positie). Deze positie is geen vanzelfsprekendheid en vraagt om pro-actief beleid. De concurrentie tussen steden neemt verder toe. Het wordt dan ook steeds belangrijker voor steden en regio's om zich te onderscheiden, meerwaarde te bieden en herkenbaar te zijn. Uit onderzoek blijkt telkens weer dat een herkenbaar en duidelijk profiel van een stad doorslaggevend is in zijn aantrekkingskracht. Kunst, cultuur en erfgoed spelen daarbij een grote rol. Belangrijk daarbij is dat kunst en cultuur niet alleen ingevlogen worden, maar ook ter plaatse worden geproduceerd. Een stad van makers kenmerkt zich door een innovatief klimaat.
Cultuur is kortom een waardevermeerderaar en het kapitaal voor een vitale, krachtige stad en regio. Dit is echter geen statisch gegeven; de aanwezige kwaliteiten van de regio Arnhem-Nijmegen zijn op zichzelf niet voldoende om de concurrentiepositie te kunnen behouden en versterken. Het is nodig blijvend te investeren in de culturele infrastructuur. Samenwerking tussen instellingen, andere overheden en ondernemers is daarbij onontbeerlijk.

Dit is des te meer van belang omdat de rijksoverheid heeft aangekondigd dat de stedelijke regio's bepalend zullen zijn voor de inrichting van de landelijke culturele basisinfrastructuur vanaf 2021. Dit vraagt om een inhoudelijke visie op cultuur in de regio, een onderscheidend profiel en gezamenlijke investeringen. Samen met het culturele veld, met onze regiogemeenten en partners in Oost-Nederlandverband zullen we hier de komende tijd op inzetten.

4. TOT SLOT

Met bovenstaande impulsen draagt het Arnhemse cultuurbeleid de komende tijd verder bij aan een levendig cultureel klimaat, met een aantrekkelijk en onderscheidend cultureel aanbod, en aan onze solide culturele infrastructuur en keten (educatie-productie-presentatie). Dit komt ook de economische, ruimtelijke en culturele ontwikkeling van de stedelijke regio Arnhem-Nijmegen ten goede.

Daarnaast blijven we samen met partners zoals de provincie Gelderland investeren in de positie van Arnhem als cultuurstad in Oost-Nederland en in de landelijke basisinfrastructuur (G9-positie). Deze positie is geen vanzelfsprekendheid. De concurrentie tussen steden neemt verder toe. Het wordt dan ook steeds belangrijker voor steden en regio's om zich te onderscheiden, meerwaarde te bieden en herkenbaar te zijn. Uit onderzoek blijkt telkens weer dat een herkenbaar en duidelijk profiel van een stad doorslaggevend is in zijn aantrekkingskracht. Kunst, cultuur en erfgoed spelen daarbij een grote rol. Belangrijk daarbij is dat kunst en cultuur niet alleen ingevlogen worden, maar ook ter plaatse worden geproduceerd. Een stad van makers kenmerkt zich door een innovatief klimaat.

Cultuur is kortom een waardevermeerderaar en het kapitaal voor een vitale, krachtige stad en regio. Dit is echter geen statisch gegeven; de aanwezige kwaliteiten van de regio Arnhem-Nijmegen zijn op zichzelf niet voldoende om de concurrentiepositie te kunnen behouden en versterken. Het is nodig blijvend te investeren in de culturele infrastructuur. Samenwerking tussen instellingen, andere overheden en private partijen is daarbij onontbeerlijk. Dit is des te meer van belang omdat de stedelijke regio's bepalend zullen zijn voor de inrichting en financiering van de landelijke culturele basisinfrastructuur vanaf 2021. Dit vraagt om een inhoudelijke visie op cultuur in de regio, een onderscheidend profiel en gezamenlijke investeringen. Samen met het culturele veld, met onze regiogemeenten en partners in Oost-Nederlandverband zullen we hier de komende tijd op blijven inzetten.

BIJLAGE 1 TERUGBLIK: OVERZICHT 2012-2016

Tussentijdse evaluatie *Stroom* – Bijlage 1 Terugblik

In deze terugblik beschrijven we wat we vanaf de vaststelling van *Stroom* (2012) tot medio 2016 hebben bereikt en gerealiseerd en wat niet (en waarom). We doen dit aan de hand van de belangrijkste beleidslijnen die destijds zijn ingezet (A. Beleidslijnen). Vervolgens beschrijven we de behaalde resultaten tot nu toe (B. Resultaten) en in hoeverre de beleidsinspanningen hebben bijgedragen aan de doelstellingen (C. Outcome).

Stroom: ruimte voor vernieuwing

Met cultuur versterken we de economische, sociale en ruimtelijke, kortom maatschappelijke ontwikkeling van Arnhem. We streven naar 1) verbreding van het bereik van cultuur, 2) een sterke culturele keten en 3) het profileren en vitaliseren van Arnhem als culturele stad.

A. Beleidslijnen	B. Resultaat	C. Outcome
1. Een brede opdracht aan de basisvoorzieningen Arnhem wil de publieke meerwaarde van deze voorzieningen voor de stad verhogen door hun capaciteit (faciliteiten, diensten maar ook kennis en expertise) onderling én met andere partijen in de stad te delen. Door: - In te spelen op actuele ontwikkelingen - Makers en cultureel ondernemers te ondersteunen; - Het aanbod efficiënter te organiseren - Actief en structureel samen te werken om het publieksbereik te verbreden en/of vergroten. Dat meten we o.a. door toetsing van de meerjarenplannen aan de criteria van *Stroom*: 'samenwerking', 'cultureel ondernemerschap' en 'meerwaarde voor de stad'.	- De ene basisvoorziening heeft haar publieke rol actiever opgepakt dan de andere. Bij Kunstbedrijf Arnhem (KBA), Museum Arnhem (MA) en Musis Stadstheater Arnhem (MSA) is veel aandacht geschonken aan het proces van verzelfstandiging per respectievelijk 1 januari 2012, 2014 en 2016. De verzelfstandiging van MSA werd vooraf gegaan door een flinke reorganisatie (inclusief nieuwe directie); bij MA werd een beperkte reorganisatie doorgevoerd. Ook bezuinigingen en nieuwbouwplannen hebben dit proces vertraagd. - Bij KBA is in 2014/2015 het opstellen van een herstelplan ondersteund, zowel inhoudelijk: de beweging naar het zelf niet meer les geven, als financieel: door een gemeentelijke bijdrage aan de uitwerking van het herstelplan. - In het kader van herstelplan KBA is sterker ingezet op cultuureducatie (programma kunst & onderwijs). Er wordt deelgenomen aan het landelijk programma Cultuureducatie met Kwaliteit en in 2015 heeft dit geleid tot een convenant cultuureducatie primair onderwijs tussen alle culturele instellingen, alle scholen en KBA. - Hoewel Rozet veel potentie heeft is er ook een aantal weeffouten geconstateerd die een gezonde exploitatie in de weg staan. KBA, Bibliotheek Arnhem (BA), Stichting Beheer Rozet (SBR) en gemeente Arnhem werken samen aan een doorontwikkeling functies in Rozet. Dit heeft eind zomer in de zomer van 2016 geleid tot een bestuurlijke fusie van KBA, BA en SBR. Met ingang van 2017 is sprake van één huurrelatie en één subsidierelatie met Rozet. - MSA heeft samen met Het Gelders Orkest, Toneelgroep Oostpool en Introdans de handen ineengeslagen om meer inhoudelijk en organisatorisch samen te werken en mogelijk ook fysiek de krachten te bundelen. Gemeente en provincie ondersteunen hierbij. Dit heeft begin 2016 geleid tot het Ambitiedocument Lauwersgracht Alliantie waarbij nader verkend wordt wat de mogelijkheden tot samenwerking zijn, ook in bovenlokaal verband. - De podia voor de podiumkunsten zijn op initiatief van MSA nauwer gaan samenwerken en gebruiken elkaars podia voor een stadsbrede programmering, onder andere op het gebied van popmuziek, jazz en cabaret/kleinkunst. MSA werkt hierin samen met Luxor, Posttheater, Theater aan de Rijn en Theater Het Hof. - Ook de betrokken overheden (rijk en provincies Oost Nederland) werken veel nauwer en gestructureerd samen. Dat heeft in 2016 geleid tot het Cultuurmanifest Oost-Nederland. In dit kader vindt vanaf 2016 de 'Proeftuin Podiumkunsten Arnhem en regio' plaats, gericht op meer structurele samenwerking podia en producenten, ook in breder regionaal verband.	- De inzet op cultuureducatie leidt ertoe dat meer leerlingen in het PO kennismaken met cultuur. - Samenwerking en uiteindelijk (bestuurlijke) fusie tussen instellingen, waardoor meer middelen ingezet kunnen worden voor activiteiten en ondersteuning van derden. - Samenwerking (inhoudelijk en organisatorisch) vindt op verschillende manieren plaats: tussen podia, tussen podia en instellingen, in de keten. Dit leidt onder andere tot een beter (afgestemde) programmering, naar verwachting tot meer publiek en mogelijk tot kostenbesparing op bedrijfsvoering. Ook worden instellingen door krachtenbundeling op den duur minder kwetsbaar. - Door betere afstemming in vroeg stadium tussen de overheden versterking positie van en lobby voor culturele topinstellingen.
Niet bereikt:	- De basisvoorzieningen kunnen hun rol in keten nog verder versterken. Dit is een doorlopend proces	
2. Het creëren van een aanjaagfunctie Om de vernieuwingsbeweging inhoudelijk en organisatorisch aan te zwengelen en de culturele sector actief hierbij te betrekken, wordt er een aanjaagfunctie gecreëerd.	- Anders ingevuld dan destijds voorgenomen: de aanjaagfunctie was in *Stroom* gekoppeld aan Cultuur in Rijnboog. Gezien de ontwikkelingen rond het Kunstencluster (later ArtA) is ervoor gekozen de functie hiervan los te koppelen en tweeledig in te vullen: 1) Nieuwe opdracht aan de basisvoorzieningen miv 2013, met sturing vanuit de gemeentelijke opdrachtverstrekking (subsidieverlening inclusief prestatieafspraken). 2) Als onderdeel van de opdracht aan de Stroomversneller: nieuwe programmatische verbindingen tot stand te brengen tussen Arnhemse basisvoorzieningen, de culturele makers/instellingen en het publiek. 1a - MSA en Luxor Live geven concreet invulling aan de aanjaagfunctie. Beide nemen het initiatief tot inhoudelijke samenwerking met andere podia en met producerende gezelschappen. Onderlinge versterking, vernieuwing van het aanbod en vergroting en verbreding bereik is het doel. 2a - De Stroomversneller heeft in de periode 2013 t/m 2015 ruim zestig initiatieven - veelal beginnend - ondersteund. Enkele voorbeelden: Stichting KunstLAB, Tentstock, Facing Pages Festival en de Schakel. Eind 2015 heeft een evaluatie van de Stroomversneller plaatsgevonden: hieruit bleek dat voortzetting is gewenst, met een iets andere invulling (o.a. op personeel gebied en meer focus op de samenwerking tussen culturele makers en de basisvoorzieningen). Vervolgens is in 2016 de functie tijdelijk niet ingevuld vanwege het ontbreken van middelen. De raad besloot in 2015 het beschikbare budget voor een periode van twee jaar voor een ander doel had in te zetten. Dit is in de MJPB 2017 - 2020 gerepareerd. De opdracht is inmiddels verlengd en aan een nieuwe functionaris verstrekt voor de jaren 2016-2017.	Dankzij de stroomversneller hebben beginnende makers en initiatiefnemers een duwtje in de rug gekregen. Dit heeft het culturele aanbod in de afgelopen jaren verrijkt met nieuwe initiatieven. Het instellen van een stroomversneller komt ook tegemoet aan de oproep uit het Manifest van de Ruimte uit 2011, in aanloop naar *Stroom*, om meer aandacht te schenken aan de nieuwe generatie makers en initiatiefnemers.

<u>3. Het cultuurbudget in beweging</u> Middelen voor cultuur flexibeler inzetten. Door: - Afbouwen van het aantal semi-structurele subsidierelaties en beperken van meerjarige ondersteuning tot enkele basis- en meerjarenvoorzieningen - Subsidies koppelen aan opdrachten in plaats van te instellingen - Een activiteitenbudget voor meerjarige activiteiten en een budget voor eenmalige activiteiten	- Met het vaststellen van *Stroom* is een nieuw 'subsidiehuis' ingericht. Dit bestaat uit basisvoorzieningen (de grote instellingen, meerjarenvoorzieningen (vierjaarlijkse subsidies), Programmatische Activiteiten Cultuur (PAC: tweejaarlijkse subsidies) en Fonds Cultuur (FC: halfjaarlijks voor éénmalige activiteiten). Daarnaast is er een regeling voor amateurkunst. - PAC heeft inmiddels drie aanvraagronden gehad. Een externe commissie beoordeelt de aanvragen en adviseert het college. De criteria van *Stroom* zijn hierbij leidend. In laatste aanvraagronde (2017-2018) is bijna een derde van de aanvragers 'nieuw' en zijn van de 22 gehonoreerde aanvragen 8 afkomstig van nieuwkomers. Er zijn in de drie ronden in totaal 18 nieuwe initiatieven ondersteund vanuit de volgende disciplines: Beeldende kunst en Vormgeving (incl. multidisciplinair), Theater, Dans, Muziek en Festivals. - In 2014 heeft een tussentijdse evaluatie van de PAC-regeling plaatsgevonden. Dit heeft in 2015 geleid tot een (beperkte) aanpassing van de regeling PAC en herziening van het Fonds Cultuur. Daarbij is onder andere de door de commissie geconstateerde kloof tussen FC en PAC verkleind (maximale bijdrage FC verhoogd, meerdere aanvraagronden mogelijk) waardoor en meer kansen zijn voor aanvragers bij het FC om door te stromen. - In de bezuinigingsronden van de afgelopen jaren is het flexibele activiteitengeld nadrukkelijk ontzien. - De regeling voor amateurkunst is in 2015 vereenvoudigd. Via de regeling worden jaarlijks ca 40 amateurinstellingen ondersteund. - Er is in 2014/2015 verkend of de ondersteunende instellingen op het gebied van amateurkunst meer konden samenwerken: Huis van Puck en Jacobiberg. Mede vanwege de financiële problemen waarin Jacobiberg in de 2de helft van 2015 is geraakt heeft dit proces nog niet tot een verdere samenwerking geleid. - Begin 2016 is opdracht gegeven te onderzoeken wat de mogelijkheden zijn van voortzetting van de functie en activiteiten van Jacobiberg. Dit moet leiden tot een visie en strategie over de toekomst van de popmuziek in Arnhem, waarin de onderdelen educatie, productie en presentatie aan de orde komen. Daarbij worden de functies en activiteiten van aan Jacobiberg verwante organisatie nadrukkelijk meegenomen (zoals Huis van Puck, Luxor, Willemeen, KBA).	- De middelen voor cultuur worden flexibeler ingezet, het is voor nieuwkomers makkelijker geworden toe te treden tot het subsidiegebouw. Wel bestaat er een sluipende tendens PAC-aanvragers op te nemen als meerjarenvoorzieningen, waarmee het flexibele budget weer afneemt (concreet: UITBoulevard, Posttheater en Theater het Hof). En 'ruimte voor vernieuwing' betekent ook dat een aantal instellingen die al jarenlang subsidie ontvingen een negatief besluit hebben gekregen omdat hun aanvragen onvoldoende scoorden op de criteria van *Stroom*. - De drempel om subsidie aan te vragen is verlaagd voor beginnende en/of amateurinitiatieven. Dit leidt tot nieuwe activiteiten en aanwas van onderaf. Dit komt ook tegemoet aan de oproep uit het Manifest van de Ruimte uit 2011, in aanloop naar *Stroom.*
Niet bereikt:	- Met het oog op Cultuur in Rijnboog jaarlijks 1% van het budget van de basisvoorzieningen reserveren voor de uitvoering van een gezamenlijke inhoudelijke ontwikkelagenda (programma en activiteiten), met een maximum van 20%. Dat is hoofdzakelijk niet gebeurd omdat bij de basisvoorzieningen in de afgelopen jaren veel speelde (zie 1), maar ook doordat de ontwikkeling van het Kunstencluster/ ArtA is afgeblazen en daarmee het gezamenlijke inhoudelijke ontwikkelprogramma op een andere dynamiek heeft gekregen. - Er heeft – door andere prioriteiten - nog geen evaluatie van de meerjarenvoorzieningen plaatsgevonden (incl. beoordelen op een (oplopend) verdienvermogen). Dit staat op de agenda voor de komende periode.	
<u>4. Het scheppen van randvoorwaarden</u> Gemeentebreed voorwaarden scheppen op een aantal flankerende terreinen, zoals het vergunningenbeleid, profilering en zichtbaarheid, stimuleren van cultureel ondernemerschap en het faciliteren van woon/werkruimten.	<u>a. Huisvestingsagenda</u> - In 2013 is Rozet geopend, meerdere malen onderscheiden. - In 2014 zijn twee repetitieruimtes gerealiseerd voor Toneelgroep Oostpool. - Na het afblazen ArtA in 2014 zijn er aparte trajecten ingezet voor de nieuwbouw van Focus Filmtheater Arnhem (besluit juni 2015) en vernieuwbouw MA (besluit januari 2016). - In het najaar van 2015 is gestart met de uitbreiding en renovatie van Musis. - Eind 2015 is gestart met de verbouw van Theater aan de Rijn / productiehuis GO. - In het najaar van 2015 is de visie Koningsplein vastgesteld. Onderdeel hiervan is de verkenning van verbouw en mogelijke nieuwbouw Stadstheater, inclusief fysieke inhuizing Introdans/Oostpool. In juli 2015 is ingestemd met de uitwerking van de visie Koningsplein en de ambitie om het Stadstheater uit te bouwen tot een breder cultuurgebouw met Oostpool en Introdans en verder te onderzoeken of en hoe dit haalbaar is. De voorbereidingen van de renovatie van het Stadstheater worden gestart en waar mogelijk rekening gehouden met deze ambitie. - Er wordt onderzoek gedaan naar gezamenlijk depotruimte van de collecties MA, Het Valkhof in Nijmegen en archeologie provincie en gemeente. Na de zomer van 2016 ligt er hiervoor een plan. <u>b. Profilering en zichtbaarheid</u> - De vijfde editie van de Modebiënnale in 2013 was inhoudelijk goed, maar sloot met flinke tekorten af. Dat leidde tot een evaluatie van het evenement en ontmanteling van de stichting. Er werd een nieuw toekomstperspectief uitgewerkt (terug naar de bron: ArtEZ) gebaseerd op het zogenaamde piramidemodel: een jaarlijks stadsfestival (Fashion & Design Festival Arnhem), een tweejaarlijks modetentoonstelling bij MA en een vierjaarlijks nieuw internationaal mode-evenement (State of Fashion). - En een visie op dé twee beeldbepalende culturele evenementen: State of Fashion en Sonsbeek. Door een samenwerking met de Stichting Kunst in de Openbare Ruimte werd dit laatste evenement in 2013 weer nieuw leven ingeblazen. Elke vier jaar vindt nu een belangrijk cultureel evenement plaats: in 2016 Sonsbeek en in 2018 State of Fashion. - De bestaande stichting Sonsbeek Internationaal heeft haar doelstellingen en bestuur verbreed en voert beide evenementen uit. - MA en ArtEZ zijn partners van beide evenementen en ieder via een voordracht van een bestuurder gelieerd aan de stichting. - In juni 2016 is Sonsbeek 2016 geopend en een start gemaakt met de voorbereiding van State of Fashion 2018. - Op het gebied van kunst(opdrachten) in de openbare ruimte is ingezet op: actieve ondersteuning buurtinitiatieven beeldende kunst (oa. oorlogsmonument Geitenkamp; herdenkingsmonument TUF; kunstroute Malburgen); gemeentelijke kunstopdrachten (oa. MFC Presikhaven en Chuck a Luck; Archeologisch Veld Schuytgraaf, fietstunnel Schuytgraaf en wijkaanduiding Schuytgraaf; herplaatsing kunstwerken o.a.	- Door betere, ruimere en efficiëntere accommodaties zijn de culturele instellingen beter in staat hun activiteiten uit te voeren en cultureel te ondernemen. - Daarnaast draagt accommodatieniveau bij aan aantrekkelijkheid van Arnhem als culturele stad, ook voor bezoekers van buiten. - Creatief is één van de kernwaarden van de Made in [Arnhem]-campagne. Het brede culturele en creatieve aanbod in de stad geeft invulling en draagt hieraan bij.

	Phoenix in Arnhem Centraal, Juno en Bacchante in het Singelgebied, restauratie Lorentzmonument). - Tevens zijn kunstopdrachten en particulier initiatieven actief inhoudelijk en financieel ondersteund (Bartokpark en Feestaardvarken; Klaas Gubbels op Onderlangs). <u>c. Regelgeving en vergunningen</u> - Er is een gemeentelijk evenementenoverleg ingesteld waarin aanvragen door alle disciplines integraal worden besproken (cultuur, economie, vergunningen e.d.). Voor grote (culturele) evenementen zoals Sonsbeek wordt tijdig een apart overleg ingesteld. - Er is een flexibeler regelgeving ingevoerd voor tijdelijke initiatieven en experimenten; er wordt gestreefd naar maatwerk. We hebben onder andere Ruimtekoers, Tentstock, de havenactiviteiten van 8Bahn en Roof Gardenhiermee ondersteund. <u>d. Creatieve milieus</u> - De uitvoering van de opdracht creatieve milieus (o.a. gericht op meer permanente ateliers) is lastig gebleken. Waar dit financieel mogelijk bleek is leegstaand gemeentelijk vastgoed (meestal tijdelijk) ingezet. In andere gevallen werkte het verschil tussen verwachte marktprijs en de maatschappelijke prijs tbv een creatief milieu belemmerend. - SLAK krijgt middelen voor de ondersteuning, begeleiding en ontwikkeling van tijdelijke en permanente atelierruimte. - Particulier initiatieven van creatieve milieus (corporaties, collectieven van creatieve ondernemers) zijn actief ondersteund. Evenals het burgerinitiatief Coehoorn Centraal inclusief inzet van gemeentelijk vastgoed en grond. - Samen met Triodosbank is in 2016 een zogenaamd borgstellingsfonds ingesteld waarop ondernemers in de creatieve industrie een beroep kunnen doen wanneer zij eigen werkruimte willen verwerven (creatieve/culturele broedplaatsen). Een dergelijk fonds draagt bij aan de lokale economie, de aantrekkingskracht van de stad voor de creatieve industrie, de bestrijding van leegstand en de leefbaarheid. - Vanuit het budget voor tijdelijke initiatieven Rijnboog c.q. zuidelijke binnenstad zijn verschillende initiatieven ondersteund (o.a. Roof Garden, Prateur, Kwartiermakersfestival, Kademarkt). - Als initiatief van KBA is in Presikhaaf Locatie Spatie opgezet waar met behulp van vrijwilligers succesvolle (culturele) projecten zijn ontwikkeld. <u>e. Ondersteuning startende ondernemers.</u> - Uit het budget Stroomversneller Cultuur zijn meerdere beginnende initiatieven ondersteund bij hun ondernemersactiviteiten. - In 2014 is een Expertmeeting 'Figure this' georganiseerd over cultureel ondernemerschap voor (beginnende) makers in het culturele middensegment. - Jonge creatieve ondernemers die op zoek zijn naar ruimte en naar mogelijkheden worden actief gefaciliteerd. Dit betekent: een initiatief wegen en binnen enkele weken duidelijkheid geven of dit wel of niet past in ons beleid; indien ja dan meedenken inzake huisvesting (tijdelijk in onze leegstaande gebouwen), regelgeving, raakvlakken ambities en slimme verbindingen, adviseren over vervolg. Vanuit het culturele veld zelf is De Schakel opgericht; een initiatief om de jonge initiatieven binnen Arnhem, op de goede weg te helpen (blijven) door middel van een extra zetje in de rug. Het biedt een platform voor organisaties om onderling en naar buiten toe te communiceren over hun programma en activiteiten. Bovendien vinden zij er ondersteuning voor hun activiteiten en hun backoffice. <u>Overig</u> - In 2014 is een partnership overeenkomst tussen de gemeente Arnhem en ArtEZ gesloten. Zij biedt de basis voor (toekomstige) meerjarenafspraken en –beleid. De overeenkomst is agendazettend met een horizon van vier jaar. De gemaakte afspraken zijn vertaald in concrete resultaten. De volgende thema´s staan centraal: 1) vestigingsklimaat, 2) profilering, 3) talentontwikkeling, 4) ondernemerschap, kennis & onderzoek, 5) internationalisering, 6) gebiedsontwikkeling, 7) programma & presentatie en 8) cultuureducatie. In 2015 zijn ook met de HAN en VHL partnership overeenkomsten opgesteld. Gezamenlijk is begin 2016 het Actieprogramma Arnhem Studiestad opgesteld. - Naar aanleiding van de Schreeuw om Cultuur is in 2013 Cultuur Netwerk Arnhem opgericht. De gemeente is aanwezig bij bijeenkomsten.	De drempel is verlaagd om in Arnhem een evenement /activiteit te organiseren. Dit heeft geleid tot een aantal nieuwe evenementen en festivals in de afgelopen jaren, die hebben bijgedragen aan de zichtbaarheid van cultuur in Arnhem en de positie van Arnhem als culturele hoofdstad van het Oosten.
Niet bereikt:	- De beschikbaarheid van voldoende atelierruimte vergt aandacht. Door o.a. de ontwikkeling van het Paradijs, de ruimte die voor vluchtelingen en asielzoekers nodig is en de aantrekkende economie zijn er steeds minder (gemeentelijke) panden beschikbaar. Aan de andere kant is er steeds meer leegstand van private panden in de stad. Hoewel goed is samengewerkt bij een initiatief als Ruimtekoers is het is lastig deze voor een langere periode beschikbaar te krijgen voor dit doel.	

BIJLAGE 2
DIGIPANEL RESULTATEN

Resultaten panelonderzoek cultuur

Inleiding
Met de cultuurnota *Stroom* uit 2012 is er bepaald hoe de gemeente Arnhem zich verder kan ontwikkelen als culturele stad. Dit beleidskader is in de eerste helft van 2016 geëvalueerd. Daarbij wilde de gemeente graag de mening van de Arnhemmers horen en heeft ze een panelonderzoek uitgezet. De uitkomsten hiervan zijn meegenomen in de tussentijdse evaluatie van *Stroom*. Ruim 2000 Arnhemmers hebben de vragenlijst met vijftien ingevuld; een respons van 48%.

Algemeen
De panelleden konden aangeven in hoeverre men het eens was met de volgende stelling: *"Het cultureel aanbod in de stad draagt eraan bij dat ik graag in Arnhem woon"* Twee derde is het hier (zeer) mee eens. Een kwart staat hier neutraal tegenover en een minderheid (10%) is het hier (zeer) mee oneens.

Bezoek
Ruim 90% van de panelleden heeft wel eens een culturele instelling bezocht in Arnhem.
De culturele instellingen die wel eens bezocht zijn, staan in onderstaande figuur.

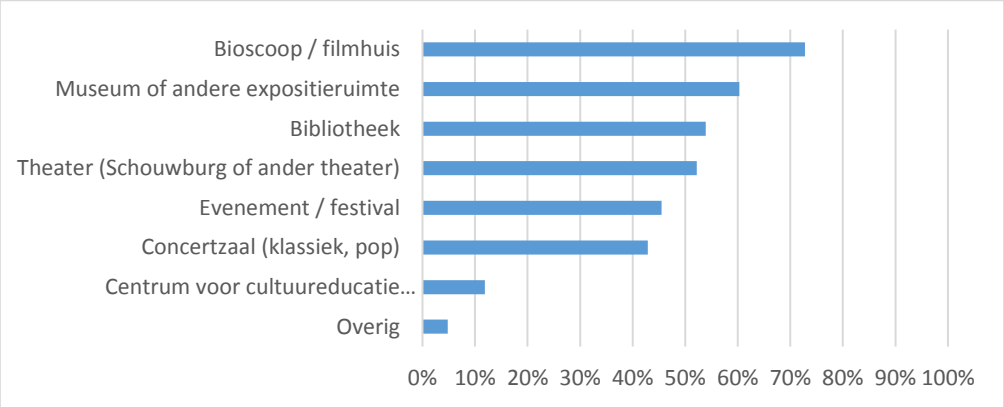

Bij het bezoek aan culture instellingen valt het volgende op:
- Van de culturele instellingen wordt de categorie 'Bioscoop/Filmhuis' het vaakst door de panelleden bezocht.
- De helft van de panelleden bezoekt een culturele instelling 1 keer per maand of minder. Iets minder dan de helft (41%) gaat 2 tot 4 keer per maand naar een culturele instelling.
- Ruim 70% van de panelleden combineert een bezoek aan een culturele instelling met andere activiteiten. Het vaakst met een bezoek aan de horeca (iets drinken in een café of iets eten in een restaurant).
- Op Nijmegen na worden er door de panelleden niet veel culturele instellingen en activiteiten bezocht in de regio.
- Buiten de regio wordt het vaakst een museum of popconcert bezocht. De helft van het panel heeft de afgelopen 12 maanden buiten de regio een museum bezocht en 43% een popconcert.

Tevredenheid
De panelleden zijn tevreden als het gaat om de aanwezigheid van culturele voorzieningen in Arnhem en de eigen wijk:
- Bijna twee derde (64%) mist geen culturele activiteiten of instellingen in Arnhem. Een kwart weet het niet of heeft geen mening. Een minderheid (13%) geeft wel aan iets te missen op gebied van cultuur in Arnhem. Het vaakst wordt "verschillende soorten muziek (concerten), zoals jazz, pop, wereldmuziek" genoemd.
- Bijna driekwart (74%) van het panel mist geen culturele activiteit of instelling in de eigen wijk. 18% weet het niet of heeft geen mening. Een minderheid (8%) geeft aan wel iets te missen op gebied van cultuur in de eigen wijk. Het vaakst word genoemd dat er: "Veel is te beleven in het centrum en minder in de eigen wijk of Arnhem-Zuid".

Bekendheid

De bekendheid van de verschillende Arnhems culturele instellingen is redelijk goed. Het panel werd de vraag voorgelegd of men bekend is met de culturele instellingen in Arnhem. Het panel moest proberen te 'raden' wat er bij de culturele instelling te doen is.
De kleinere instellingen zoals *Ereprijs* en *Plaatsmaken* zijn minder bekend.
Van Ereprijs weet 37% van het panel dat het een orkest is en 50% van het panel weet Plaatsmaken te matchen met beeldende kunst/vormgeving.
Instellingen als *Oostpool, Luxor en Willemeen* zijn goed bekend onder het panel.

Sterke punten en ontwikkelpunten

Aan het panel is gevraagd welke punten rondom de culturele instellingen en aanbod men sterk vindt en welke voor verbetering vatbaar zijn. De punten die het vaakst als sterk naar voren komen, zijn:
- Aanbod van horeca of restaurants in de buurt (32%)
- Programmering (28%)
- Bereikbaarheid met openbaar vervoer (27%)

De punten die het meest verbeterd kunnen worden volgens het panel, zijn:
- Vindbaarheid van het aanbod - "Wat is er te doen vanavond" (28%)
- Toegangsprijs/kortingsmogelijkheden (25%)

Verder is gevraagd hoe een investering voor cultuur het best verdeeld kan worden. Vooraf zijn een aantal keuzes voorgelegd en als vervolgvraag kon het panel aangeven waar zij zelf het geld aan zou uitgeven. Het panel geeft vooral aan:
- Cultuur moet betaalbaar zijn voor iedereen;
- Cultuur moet aantrekkelijker zijn voor de jeugd

Ook als panelleden zelf zouden mogen investeren, zijn deze punten terug te zien in onderstaande figuur:

Ook investeren in talent, festivals en goed aanbod wordt genoemd door het panel.

BIJLAGE 3
STADSGESPREKKEN

Samenvatting stadsgesprekken tussenevaluatie Stroom

Vooraf
Op 18 april 2016 vond een eerste stadsgesprek plaats over het Arnhemse cultuurbeleid. Deze bijeenkomst, bedoeld om input uit de stad te halen, is onderdeel van een tussenevaluatie van het cultuurbeleid. De tussenevaluatie is afgesloten met een tweede stadsgesprek op 14 juni.

1e bijeenkomst evaluatie *Stroom* - 18 april 2016
De bijeenkomst op18 april jongstleden in Rozet vormde de aftrap van de tussenevaluatie. Dit eerste stadsgesprek is bedoeld als **terugblik** op de afgelopen vier jaar: wat ging goed, wat minder goed, op welke onderdelen moet worden bijgestuurd of accenten verschoven. Om deze reden lag de nadruk in het uitnodigingsbeleid op de organisaties en instellingen met wie de gemeente Arnhem de afgelopen vier jaar een subsidierelatie had. Ca. zeventig mensen waren aanwezig, een brede vertegenwoordiging van de Arnhemse culturele sector: van de culturele basis- en meerjarenvoorzieningen tot de kleinere gezelschappen en makers en uitvoerenden uit allerlei kunstdisciplines.

Plenair
De middag begon met een pleniar deel waarin onder andere aandacht was voor twee thema's: cultureel ondernemerschap en structurele samenwerking tussen culturele instellingen. Respectievelijk Henk Dassen (Huis van Puck) en Gijsje van Honk (Musis Stadstheater Arnhem) deelden hun ervaringen, de zaal reageerde:

Cultureel ondernemerschap
- Met de groei, groeien ook de kosten, die moet je aan de klant doorberekenen en daar zit een grens aan. De overheid heeft dus nog wel degelijk een rol in het subsidiëren van culturele instellingen, wil je de toegankelijkheid van cultuur borgen. De sector moet dit blijven benadrukken.
- Cultureel ondernemerschap vraagt heel veel van mensen in de organisatie. Je komt als instelling in een spagaat terecht: om je inkomsten te verhogen, moet je ook meer kosten maken. Dat valt te tackelen door meer samen te werken in de back office.
- Het gaat er uiteindelijk om dat je subsidie efficiënt gebruikt.
- de gemeente Arnhem heeft vooral een verantwoordelijkheid t.o.v. afgestudeerde kunstenaars: in opdrachten, werkplekken, en presentatiemogelijkheden om hun werk te tonen.
- De betaling van kunstenaars/makers schiet er nu vaak bij in, daar moet de gemeente alert op zijn bij het vertrekken van subsidies.
- de gemeente is verantwoordelijk voor een goede culturele infrastructuur, vooral waar het gaat om het ondersteunen en verder helpen van talent.

Samenwerking
- De twee belangrijkste factoren in het aangaan van structurele samenwerkingsverbanden zijn mensen (de 'poppetjes') en tijd.
- Voorwaarde is behoud van eigen identiteit.
- Er is in Arnhem een groot gebrek aan kennis tussen instellingen onderling wat iedereen doet. Rol voor de gemeente?
- Het belangrijkste bij samenwerking is het vooraf vaststellen van doelen en verwachtingen.
- Er moeten betere verbindingen komen tussen bottom-up up initiatieven en de gevestigde instellingen.

Thematafels
Vervolgens gingen de aanwezigen uiteen om in groepen van ongeveer 8 personen een van de volgende thema's te bespreken:
- Publieksbereik
- Cultuur in de wijken
- Talentontwikkeling
- Subsidiegebouw
- Samenwerking
- Cultureel ondernemerschap
- Profilering

UITKOMSTEN
De deelnemers aan de thematafels zijn gevraagd om op flipovers naar aanleiding van de discussie steeds drie aanbevelingen aan het college te noteren. Deze werden tijdens de plenaire afsluiting aan de wethouder gepresenteerd. De belangrijkste uitkomsten zijn (mede gebaseerd op de verslagen die per tafel zijn gemaakt):

1. Samenwerking en de rol van de basisvoorzieningen
De urgentie om structureel samen te werken wordt op dit moment niet of weinig gevoeld. Heeft geen zin dit van bovenaf op te leggen; er moet een inhoudelijke noodzaak zijn en zo worden gevoeld, anders heeft het geen zin. Overheden moeten bij samenwerking tussen instellingen subsidievoorwaarden goed op elkaar afstemmen.
Er is bij de culturele instellingen wel veel behoefte aan het onderling delen van kennis en expertise. Zo hoeft niet iedereen steeds het wiel opnieuw uit te vinden en kan men elkaar versterken in tijden van afnemende middelen. De gemeente zou dit proces moeten ondersteunen. Daarnaast verwacht men meer ondersteuning van de basisvoorzieningen, o.a. voor beginnende initiatieven.

2. Profilering komt uit de stad zelf
De basis van profilering van Arnhem als cultuurstad is de stad zelf: het culturele klimaat is zeer divers, draag dat uit. Vervolgens moet de stad aantrekkelijk zijn voor makers en veel activiteit mogelijk maken.
Kunst in de openbare ruimte draagt bij aan zichtbaarheid van kunst, daar zou Arnhem meer op in moeten zetten / investeren. Betere zichtbaarheid van ArtEZ-talent in de stad is ook wenselijk.
Zorg ook dat het totale culturele aanbod veel beter (digitaal) ontsloten en zichtbaar wordt, op een creatieve manier die past bij de stad.
Tot slot wees als gemeentebestuur trots op je culturele stad en betrek cultuur bij alles wat je doet. Wees een ambassadeur, breng cultuur overal onder de aandacht (ook bij het bedrijfsleven).

3. Cultuur in de wijken
Van culturele instellingen verwacht dat zij zich steeds meer tot hun omgeving verhouden, maar zodra ze te wijkgericht werken (met een sociale invalshoek) worden zij niet meer geaccepteerd in de subsidieregelingen. Zorg dus dat werken in de wijk niet wordt gedwarsboomd door subsidievoorwaarden. Laat instellingen verder de ruimte om hier wel of niet voor te kiezen; niet alles leent zich voor een wijkgerichte aanpak

4. Talent in de stad

Alles valt of staat met de vraag of Arnhem een aantrekkelijke stad is voor makers. Dat is Arnhem, maar het kan altijd beter. Zorg dat talent zich kan ontwikkelen, ook in financiële zin. Gaat dan vooral om doorgroeimogelijkheden (naar het middensegment), voldoende voorzieningen zoals podia en presentatie-mogelijkheden, de relatie met ArtEZ. Maar ook randvoorwaarden, zoals ateliers, repetitieruimte, regelgeving, opdrachtenbeleid etc.
De professionele instellingen zouden hier een ondersteunende rol in moeten spelen.

5. Cultureel ondernemerschap
Straf niet af als een instellingen het goed doet! Formuleer als overheid duidelijk je doelstelling rond ondernemerschap en wat je van instellingen verwacht. Cultureel ondernemerschap is geen doel maar een middel.
Denk vervolgens mee over mogelijkheden om verder te investeren in ondernemendheid, geef daar (ook financieel) de ruimte voor. Stel je op als partner en opdrachtgever, niet als rekenkamer.
Ondersteun kleinere instellingen in deze ontwikkeling.
Gemeente: zet je netwerk (onder andere in bedrijfsleven) in voor cultuur.

6. Subsidiegebouw
Stem subsidievoorwaarden af met andere overheden en zorg dat voorwaarden vernieuwing niet blokkeren.
Verhoog flexibel budget voor innovatie en nieuw talent (doorstroming en vernieuwing).
Zorg dat er voldoende middelen voor de brede basis zijn, niet alleen voor de top.
Groei is niet mogelijk zonder langjarige zekerheid en continuïteit.
Maak het mogelijk dat ook individuele makers/kunstenaars subsidie kunnen aanvragen.
Er is behoefte aan een stevige infrastructuur en continuïteit in beleid (welke ambities heb je als stad?) en bestuur (over de collegeperiodes heen).

(de tafel **Publieksbereik** leverde vooral praktische tips voor de instellingen zelf op: stel een digipanel in onder je bezoekers, laat je zien in scholen en wijken, geef mensen een stem in je producties, co-creëer, ook digitaal ontmoetingen realiseren, etc).

UITNODIGING

In Arnhem werken we hard aan onze positie als culturele stad:
de subsidieregeling PAC gaat zijn derde ronde in, vier grote podiumkunstinstellingen hebben zich verenigd in de Lauwersgracht Alliantie en uit het budget Stroomversneller Cultuur zijn zo'n zestig kleinere initiatieven ondersteund. Maar er zijn ook zaken die beter kunnen, zoals de profilering van Arnhem als culturele hoofdstad van Oost-Nederland.

Wij willen graag met u in gesprek over de uitvoering van het gemeentelijke cultuurbeleid *STROOM* (http://bit.ly/cultuurnota-stroom)

Op maandag 18 april van 15.00 uur tot 19.00 uur organiseert de gemeente een bijeenkomst om het cultuurbeleid van de afgelopen jaren tussentijds te evalueren. De bijeenkomst vindt plaats in Rozet. Mocht u zich nog niet hebben aangemeld, doe dit dan snel!

Uw aanwezigheid wordt zeer op prijs gesteld. U kunt zich tot 4 april aanmelden via een e-mail aan // roel.van.cauwenberghe@arnhem.nl

STROOM

PROGRAMMA

14:45 - 15:00 uur	Inloop met koffie en thee
15:00 - 15:20 uur	Welkom en aftrap door Gerrie Elfrink (wethouder cultuur)
15:20 - 16:05 uur	Debat over cultureel ondernemerschap, samenwerking en het middensegment
16:05 - 16:20 uur	Pauze
16:20 - 17:45 uur	Dialoog aan tafels over de uitgangspunten van *STROOM* Deel uw ervaringen en kritische opmerkingen en denk met ons mee.
17:45 - 18:00 uur	Pauze
18:00 - 18:30 uur	Plenaire terugkoppeling en afsluiting
18:00 - 19:00 uur	Borrel

BIJEENKOMST TUSSENEVALUATIE STROOM/MAANDAG 18 APRIL 2016

LOCATIE/Rozet
Kortestraat 16 /6811 EP
/Arnhem

TIJD/15:00-19:00 uur (inloop vanaf 14:45)

Aanwezigen:

Naam	***Instelling***
Albert Hoex	*Muziektheater De Plaats*
Albert van der Weide	*Beeldend kunstenaar*
Angelique van den Berg	*RTV Arnhem*
Anita van Dijk	*Introdans*
Arno de Blank	*Stichting SLAK*
Bernhard Groenenberg	*Gemeente Arnhem*
Carel Lanters	*Beeldend kunstenaar*
Carla Leurs	*Commissie PAC*
Cathelijne Bouwkamp	*GroenLinks*
Charlotte Hegeman	*Kunstbedrijf*
Cile Schulz	*Gemeente Arnhem*
Debbie den Besten	*AMZAF*
Esther Dikkers	*tgECHO / Jens van Daele*
Esther Ruiten	*Gemeente Arnhem*
Evi Borsboom	*Humints (TINO onderzoek)*
Frank Tazelaar	*Stichting Wintertuin*
Frank van Hees	*Gemeente Arnhem*
Géraldine Lodders	*Stichting Touchstones*
Gerda Kalsbeek	*Stichting Touchstones*
Gertjan Kleinmeijer	*Stichting Dapper*
Gijsje van Honk	*Musis Stadstheater Arnhem*
Guus op de Woert	*Stichting Eusebius*
Guus van der Laak	*Zuid Centraal*
Hans de Vroome	*D66*
Hans Eliëns	*Luxor Live*
Hans Jongerius	*KAB Posttheater*
Harold Oddens	*Hoogte80 Festival / Muziek bij de Buren*
Heidi Linck	*Beeldend kunstenaar*
Henk Dassen	*Stichting Huis van Puck*
Henk Wentink	*Gemeente Arnhem*
Ide Andre	*Beeldend kunstenaar*
Jessica de Jaeger	*Como No*
Joke Alkema	*ArtEZ Hogeschool vd Kunsten*
Jolanda Keurentjes	*Beeldend Dans Theater Telder*
Joop Nuyens	*Beeldend kunstenaar*
Joop van der Linden	*Stichting Theater Het Hof*
Jos Jansen	*Stichting de Stobbe*
Laura Casas Valle	*Beeldend kunstenaar*
Leendert Combee	*VVD*
Marion Beltman	*Commissie PAC*
Marleen Langendijk	*Gemeente Arnhem*
Martien Louwers	*PvdA*
Maya Lievegoed	*Humints (TINO onderzoek)*
Michel Bezem	*Orkest De Ereprijs*
Mirjam Zegers	*St Arnhems Muziek Platform*
Otto Berg	*Kunstbedrijf*
Pascale Hagen	*Sonsbeek Theater Avenue*
Paul de Bruijn	*Urban Inspiration*
Paula Walta	*Beeldend Dans Theater Telder*
Paulien van der Ven	*Stichting Eusebius*
Peter van der Geer	*Dagvoorzitter*
Philipp Rüttgers	*St Arnhems Muziek Platform*
Pim Coenen	*Stichting SLAK*
Rein de Jong	*Stichting Jazz in Arnhem*
Ria Oudega	*Bibliotheek Arnhem*
Ria Peters	*GroenLinks*
Ric Alofs	*Gemeente Arnhem*
Rob Groot Zevert	*Beeldend kunstenaar*
Rob Voerman	*Beeldend kunstenaar*
Robin Atema	*AtematicA*
Robin van der Beek	*Studio Sonsbeek*
Roel Coppelmans	*KAB Posttheater*
Roel van Cauwenberghe	*Gemeente Arnhem*
Ruud Bruinen	*Projectruimte circa...dit*
Saskia Bak	*Museum Arnhem*
Steven Klop	*Arnhemsche Federatie van Muziekgezelschappen*
Stevko Busch	*Gallery of Tones*
Thijs Bergervoet	*Festival de Luie Hond*
Thijs Bisschops	*Schakel Arnhem / Park Open*
Thijs Groenewegen	*Studio Halfvol*
Toon Voorhoof	*Arnhemsche Federatie van Muziekgezelschappen*
Truke de Vries	*Gemeente Arnhem*
Wiebren Buma	*Het Gelders Orkest*
Wim Boerman	*Orkest De Ereprijs*
Yosser Dekker	*Studio Halfvol*

2e bijeenkomst evaluatie *Stroom* - 14 juni 2016

De bijeenkomst op 14 juni vormde de afsluiting van de tussenevaluatie. In dit gesprek werd er vooral vooruit gekeken naar mogelijkheden waar de culturele sector, bedrijfsleven, onderwijs, zorg, toerisme en andere domeinen elkaar kunnen ontmoeten en versterken. Daarnaast is er besproken op welke punten een stroomversnelling bereikt kan worden. De bijeenkomst vond plaats op Industriepark Kleefse Waard en er waren circa negentig aanwezigen: een vertegenwoordiging van zowel de Arnhemse culturele sector als van bedrijven, kennis- en zorginstellingen.

De basis van het gesprek met de zaal vormde een aantal vragen die voortkwamen uit de vorige bijeenkomst. De gesprekken vonden plaats rond de onderwerpen *samenwerking*, *de rol van de basisvoorzieningen*, *cultureel ondernemerschap* en *talent in de stad*.

A. Hoe kan kennis en expertise meer onderling worden gedeeld?

Het is moeilijk om vanuit een kleine organisatie met anderen kennis en expertise te delen, maar wanneer je eenmaal een grote partner hebt (bijvoorbeeld Kunstbedrijf) is het mogelijk weer andere partners in beeld te krijgen. Nieuwe partners waarmee langdurige afspraken gemaakt kunnen worden, waar anderen dan weer kunnen aanhaken.

Voorbeeld van samenwerking is de Sonsbeektentoonstelling, die in de vorm van een collectief is samengesteld. Een collectief is een sterke vorm van samenwerking en uitwisseling.

Instellingen (groot of klein) zijn vaak behoudend: terwijl het (artistieke) product over grenzen heen gaat lukt dat met instellingen moeizaam.

Een gemeente kan hierin een rol spelen door binnen ketens instellingen in contact met elkaar te laten komen (Nijmegen doet dat: ketenintendanten).

B. Hoe kunnen de grotere instellingen bijdragen aan de ontwikkeling van beginnende initiatieven ?

Kleine initiatieven en grote instellingen vinden elkaar moeilijk, zijn regelmatig eilandjes/eilanden. Het advies uit de zaal is om van die eilanden te komen: zoek elkaar op, zoek de vraag van de ondernemers op, organiseer platforms, publiceer namenlijsten.

Grote instellingen kunnen hierin een rol spelen door 'de deur open te zetten': daar is kennis, expertise, materiaal en zijn netwerken. Kleine instellingen/kunstenaars kunnen een rol spelen door op de grote instellingen af te stappen.

Een en ander resulteert nu al in mooie samenwerkingsprojecten, waarbij deelnemers zich partner voelen (genoemd zijn Museum-Windowshopper, Oostpool-TgECHO).

C. Wat heb je nodig om in Arnhem door te kunnen groeien en je beroepspraktijk op te bouwen ?

Geconstateerd hebbende dat er in de zaal weinig jong talent zelf aanwezig is, is voor een groei nodig: netwerken (genoemd is het voorbeeld van Coehoorngebied), connecties, contacten met ondernemers, begeleiding/coaching. Ook netwerken buiten het culturele bieden mogelijkheden (genoemd is Dansstorm Oost en natuurorganisatie). Deel elkaars netwerk.

Op vraag wie een en ander organiseert: de opleiding kan het doen, soms ook de gemeente, maar zoek het vooral zelf op (zet je deur open).

D. Wie in de zaal heeft voorbeelden van een goede samenwerking ?

Een ondernemer (genoemd is een advocatenkantoor) doet veel met cultuur: zitting in besturen culturele organisatie(s), sponsoring: kan in grote en kleine vorm. Het bedrijfsleven zou dit meer kunnen doen, maar wil er wel wat voor terugzien: de culturele instellingen moeten (op maat) iets te bieden hebben dat past bij de wens van het bedrijfsleven/de onderneming.

Culturele organisaties (genoemd Nationaal Jeugd Orkest en KAB Posttheater) bieden nu al op kleine schaal iets aan ondernemers/sponsoren. Zoek vooral de 'match' op.

E. Wat kan de gemeente doen om ondernemerschap te stimuleren ?

Geadviseerd wordt (vanuit de zaal) dat de gemeente aangeeft wat zij vindt dat 'de markt' kan en wat de overheid doet: dat maakt inzichtelijk dat niet alles bij de gemeente gelegd moet/kan worden. Er wordt verschillend gedacht over het idee van belastingvoordelen.

De gemeente kan broedplaatsen stimuleren, waar de samenwerking kunstenaar-ondernemer plaats vindt. Gemeente kan ook in samenwerking met bedrijfsleven 'vroeg-fase-financiering' van ondernemers en coaching van hen stimuleren, alsook actief opdrachten verlenen aan kunstenaars/ondernemers.

De kunstenaar kan op de koffie gaan bij een ondernemer; zoek het bedrijfsleven op.

F. Met wie wil je wel eens spreken ?

Genoemd zijn de wethouder, een advocaat, eigenaar gebouw IPKW, een zorginstelling en Kunst-werkt.

G. TINO

In reactie op de presentatie zijn de volgende opmerkingen gemaakt:

- Wees voorzichtig met het meetbaar maken van cultuur (de waardekaarten TINO).
- Beoordeel als subsidieverstrekker niet enkel op de artistieke waarde, maar betrek ook andere criteria, zoals in TINO is voorgesteld.
- Bij beoordeling van instellingen die landelijke worden gesubsidieerd is de categorieën-indeling van TINO moeilijk te hanteren. In reactie hierop meldt TINO dat het mogelijk is een open-thema te hanteren; een thema dat inwisselbaar is: dit voorkomt het keurslijf van de artistieke kwaliteit als leidend criterium voor de beoordeling van subsidieaanvragen.

UITNODIGING

Graag nodigen wij u uit voor de bijeenkomst 'Arnhem *stroomt* door' op dinsdag 14 juni. Deze bijeenkomst is de afsluiting van de tussenevaluatie van het cultuurbeleid die de gemeente Arnhem momenteel uitvoert.

'Arnhem *stroomt* door' is een vervolg op het stadsgesprek dat op 18 april plaatsvond. Daarbij keken we met de culturele sector vooral terug op de uitwerking van het cultuurbeleid van de afgelopen jaren.

Op 14 juni richten we onze blik vooruit en kijken waar de culturele sector, bedrijfsleven, onderwijs, zorg, toerisme en andere domeinen elkaar ontmoeten en kunnen versterken. Ook zullen we kort stilstaan bij de uitkomsten van de vorige bijeenkomst.

'Arnhem *stroomt* door' vindt plaats op dinsdag 14 juni van 15.30 (inloop vanaf 15.00) tot 18.00 uur in de Waard op Industriepark Kleefse Waard (IPKW) in Arnhem.

U kunt zich aanmelden tot 2 juni door een e-mail te sturen naar // roel.van.cauwenberghe@arnhem.nl

We hopen van harte u te mogen begroeten op 14 juni!

STROOM

PROGRAMMA

15:00 - 15:30 uur	Ontvangst
15:30 - 16:15 uur	*Versnelling* Waarop kan een *stroom*versnelling bereikt worden? In gesprek over de uitkomsten van 18 april
16:15 - 16:45 uur	Pauze
16:45 - 17:30 uur	*Verbinding* Onderzoekers aan het woord: Hoe kunnen gemeente, culturele sector en andere sectoren elkaars (meer)waarde vergroten door middel van verbindingen?
17:30 - 18:00 uur	*Vernieuwing* Innovatie in de culturele sector door Breukers&Godrie
18:00 uur	Afsluiting, door Gerrie Elfrink, en borrel

BIJEENKOMST ARNHEM STROOMT DOOR/DINSDAG 14 JUNI 2016

LOCATIE/IPKW
Industriepark Kleefse Waard /Arnhem

TIJD/15:30-18:00 uur (inloop vanaf 15:00)

Aanwezigen:

NAAM	***ORGANISATIE***
Albert Hoex	*Muziektheater De Plaats*
Anita van Dijk	*Introdans*
Anne ten Barge	*Kunstbedrijf*
Anne-Marie Bruggert	*KEMA*
Bart Huydts	*ArtEZ Art Business Centre*
Bart van Meer	*Dirkzwager*
Bernhard Groenenberg	*Gemeente Arnhem*
Betty Jacobi	*Gemeente Arnhem*
Bjorna Blaauw	*RBT KAN*
Bram Kluen	*Kunstbedrijf*
Bram van de Worp	*Arnhemsche Federatie van Muziekgezelschappen*
Carien Poissonnier	*Stichting Kunst op de Koffie*
Carla Leurs	
Carlos Rios	*Suez*
Cees van den Bos	*Vrijwilligerscentrale Arnhem*
Charlotte Bik	*ArtEZ*
Chris van Zeevenhooven	*Gemeente Arnhem*
Christiaan Holland	*HUB Holland / Innovatiefabriek Arnhem*
Cile Schulz	*Gemeente Arnhem*
Claudia Schouten	*Stichting Motel Spatie*
Corine Raats	*Bibliotheek Arnhem*
Debbie den Besten	*Besten Productions*
Erna aan de Stegge	*Cultuurmij Oost*
Ernie Hoffmeister	*Pilotteam De Laar/Elden*
Esther Dikkers	*Stichting Jens van Daele*
Esther Ruiten	*Gemeente Arnhem*
Evi Borsboom	*HUMINT Solutions*
Fanna Boland	*Toneelgroep Oostpool*
Frank Tazelaar	*Stichting Wintertuin*
Frank van Hees	*Gemeente Arnhem*
Gabrielle de Nijs Bik	*Provincie Gelderland*
Gaby Allard	*ArtEZ*
Gerben Bosscha	*ChristenUnie*
Hans de Vroome	*D66*
Hans Eliëns	*Luxor Live*
Hans Jongerius	*KAB Posttheater*
Roel Coppelmans	*Posttheater*
Harold Oddens	*Stichting Hoogte80 Festivals*
Henk Bitter	*Stichting FOCUS Filmtheater*
Irene Korff	*RTV Arnhem*
Jan Willemsen	*RTV Arnhem*
Janine Slijkhuis	*Janine Slijkhuis*
Jeroen van den Eijnde	*ArtEZ*
Jimmy Deegens	
Joke van den Berg	*Gemeente Arnhem*
Jolanda Keurentjes	*Stichting Beeldend Dans Theater Telder*
Jos Janssen	*Stichting de Stobbe*
Jules Houben	*Toneelgroep Oostpool*
Julia Dieckmann	*Stichting Dansstorm Oost*
July Ligtenberg	*Stichting Productiehuis Plaatsmaken*
Karin Terwisse	*Stichting Theaterprojecten*
Kevin Rijke	*Industriepark Kleefse Waard*
Lidwin van Grunsven	*Kunstbedrijf*
Lille Witsen-Elias	*Radboud UMC*
Maribel Coco Perez	*Kunstbedrijf*
Marieke van Kessel	*RBT/Uitburo*
Mariken Nieuwenhuis	*Provincie Gelderland*
Marjet Zeegers	*Vitale Verbindingen*
Marleen Langendijk	*Gemeente Arnhem*
Marlies Weeting	*Stichting Dansstorm Oost*
Maya Lievegoed	*HUMINT Solutions*
Miranda van Drie	*Stichting Nationaal Jeugd Orkest*
Mirjam Molenaar	*Gemeente Arnhem*
Monique van der Burg	*Musis en Stadstheater Arnhem*
Olga Lozeman	*Kunstbedrijf*
Paul Wijtvliet	
Paula Walta	*Stichting Beeldend Dans Theater Telder*
Petra Else Jekel	*Stichting Kunst Bewust*
Pieter Rissewijck	*Arnhemsche Federatie van Muziekgezelschappen*
Pim Schrier	*Zwartwerk*
Rein de Jong	*Stichting Jazz in Arnhem*
Ric Alofs	*Gemeente Arnhem*
Riëlle Schoeman	*FDF Arnhem*
Rob Groot Zevert	

Roel van Cauwenberghe	*Gemeente Arnhem*
Rosan van Boven	*Zwartwerk*
Rudolf Beijerman	*Eigenwijze Wijk*
Ruud Bruinen	*Stichting projectruimte circa...dit*
Rynn Ozinga	*CVJO*
Saskia Bak	*Museum Arnhem*
Sebastiaan Kramer	*FDF Arnhem*
Sebastiaan van Sansdijk	*Informatters*
Stef Visser	*Rijnstad*
Steven Klop	*Arnhemsche Federatie van Muziekgezelschappen*
Tess Wiggers	*Stichting Box*
Toon Verschuren	*Gemeente Arnhem*
Toon Voorhof	*Arnhemsche Federatie van Muziekgezelschappen*
Walter Breukers	*Breukers&Godrie*
Wiebren Buma	*Het Gelders Orkest*
Wim Boerman	*Orkest De Ereprijs*
Wim Verheggen	*Prodesse Conamur*

Foto's: muurschilderingen gemaakt in het kader van Sonsbeek transACTION (2016)

Fotograaf: Maurice Boyer